

Əbülfət MƏDƏTOĞLU

Ürəyi qorumaq zərurəti

Bunun nədənini Çingiz Əlioğlu yazıb

Bəri başdan deyim ki, bugünkü Azərbaycan ədəbi camiasına bələd olduğum ilk gündən tanıdığım, oxuyub izlədiyim və həm də özümə böyük dost, doğma qardaş bildiyim imza sahibləri də var. Onların yaradıcılıqları kimi, şəxsiyyətləri də bütövdür. Yəni bu adamlar təkcə şair, nasir yox, həm də Azərbaycan İNSANI kimi də həmişə mənim üçün maraqlı olublar və onu da etiraf edirəm ki, hələ gəncliyimdə, tələbəlik illərimdə onların hər kəs tərəfindən görünən hərəkətlərini, jestlərini özümünkülməyə, özümə köçürməyə də çalışmışam. Bu gün onlardan biri, özümün, ailəmin doğması olan Çingiz Əlioğlundan danışmaq istəyirəm.

Çingiz Əlioğlu yaradıcılığı mənim üçün ədəbiyyatımızda ayrıca bir səhifədir. Bu yaradıcılıqda bir ağayanaqlıq, bir özünəməxsusluq, bir kişi köynöylüyü, yəni sözü olduğu kim təqdim etmək məharəti var. Çingiz müəllim hər bir şeirində öz kübarlığını, öz zənginliyini ifadə etməyi bacaran Azərbaycan şairidir və mən də onunla olan dostluq münasibətindən ailəvi bağlılıqdan həmişə qürur duymuşam. Elə bu yazını yazmağa başlayanda ilk ağıma gələn uzaq gəncliyimin gözəl xatirələri. Rəhmətlik Nüsrət Kəsəmənli, Sabir Rüstəmxanlı və Çingiz Əlioğlu "üçlüyü" oldu. Necə deyərlər, həyatın mükəmməl bir dostluq nümunəsi... Nə isə.

Bəli, Çingiz müəllimin bütün kitabları mənim üçün maraqlıdır, əzizdir və mən də o kitabların hər biri ilə təmasda olanda nədə öyrənmirəm, nədə görüb götürürəm. Bu dəfə də "Ömür ağacı" ilə həmsöhbət oldum. Şeirləri oxuduqca yaranan mənzərənin içərisində bir anlıq dayandım. Nəfəs dərmək üçün... Özümü toparlamaq üçün. Çünki söhbət ürəkdən gedirdi. Yəni Çingiz Əlioğlunun "Ürəyim" şeirindən. O şeirdə Çingiz müəllim yazır ki:

*Sevdalı ürəyim, aşıq ürəyim,
Nə çağlayıb, nə coşursan yenə də?
A darda dayağım, bərkdə görəyim,
Qanad açıb, pərvəzlanma sənədə.*

Yəqin ki, siz də bu məqamı, bu halı yaşamırsınız, ürəyinizlə söhbət etməsiz, onu dilə tutmağa, ondan sifr almağa, onu ovutmağa, onu yönəltməyə çalışmırsınız. Xüsusilə ürəyin dəliqanlılığı yerə-göyə sığmayan vaxtlarında siz də onu qarşı ağızda dayanıb gözləmişiz... Mən bu sözləri, bu fikirləri həqiqi mənada yaşamış biri kimi bilgisayara diktə edirəm və bilirəm ki, ürəyin yaman şey olduğunu deyən nasirimiz də yanılmayıbdı. Ona görə də Çingiz müəllimin sevdalı, aşıq ürəyinə üz tutmasını məhz həmin o yaşamlarla əlaqələndirirəm. Bu məqamda da mən də ürəyimin pəncərəsini döyüb onun səsinə sözə çevirmək istəyirəm və bu istəyimin təbii olduğunu da qəbul edəcəyinizə inanıram. Ürəyimə deyirəm ki:

*Bu yol uzaq, həm yaxın
Qəm gəlir axın-axın.
Seyrəli solun, sağın -
Təklənirsən, ürəyim.*

Hə, qəmin axın-axın gəldiyi, solun-sağın boşaldığı bir zamanda ürəyin təklənməsi üzücüdü. Bunu hər kəs bilir. Elə mən də bildiyimə görə həmin o yaşadığı misralara köçürmüşəm. Çalışmışam ki, qəmin axın-axın gəldiyi bir zamanda təklənmiş ürəyimə dayaq durum. Çünki Çingiz müəllim də ürəyi ilə danışanda vurğulayıb ki, "Darda dayağım, bərkdə görəyim" sən! Belə olan halda təklənmək yəqin ki, dözülməzdir. Lakin bunun nə qədər səmi olduğunu deməyi bir kənara qoyub, həm də sadəlvöhlük olduğunu da hiss edirəm. Həmin o hiss etmə məqamı da ustadım Çingiz Əlioğlundan gəlir. Çünki ürəyi ilə danışan Çingiz müəllim şeirinin ardını belə davam etdirir:

*Sadəlvövh ürəyim, uşaq ürəyim,
Hər sevincə havalanıb ucalma.
Ünvan gəzir hələ neçə diləyim,
Sən indidən tez xərclənib qocalma.*

Bəli, burda artıq sadəlvövh, uşaq ürəyin necə şıltaq olduğunu hiss etmək mümkündür. Çünki o, öz sahibinə qərribə məqamlar yaşadır. Gah sevincdən coşur, ucalır, gah özünü oda-közə, sağa-sola çırpıb xərcləyir və deməli, həm də özünü tükəndirir, qocalığa yaxınlaşdırır.

Bu da ürək sahibini rahatsız edir, onu dilə gətirir. Bax, bu da artıq Çingiz müəllimin yumşaq bir şəkildə ürəyinə həm xatırlatmasıdır, həm də onu özünə toparlamağa dəvət etməsidir. Mən də təklənən ürəyimin halını düşünə-düşünə içimin sızıldığını, iç dünyamın tələsini sakitləşdirməyə, ona təsəlli verməyə cəhd edirəm. Bu cəhdin də təbii ki, şeirdə özünü ehtiva edir:

*Qasıq qanıq sovrulur,
Yanır, canım qovrulur.
İçində dərd qıvrılır -
Səksənirsən, ürəyim.*

Ağrıdan qıvrılan, gününü, anını, istəklərini bir qasıq qan kim sovuran ürək həm də bir səksəkə yaşayır, bir tələsə imza atır. Bu da həyatın ona zaman-zaman vurduğu zərbələrin qarşısında açılan yeni mənzərələrin təpki-sidir. Çünki arzulanacağı, uğrunda çarpışdığı gerçəkliklər ona ağrı-acı və səksəkə hesabına başa gəlir. O özünü nə qədər məşəl etsə də, işığı, daha doğrusu o məşəlin nuru bütün istəklərə qovuşmağa yetmir. Axı o təkdə.

Deməli, bu məqamda da Çingiz Əlioğlunun sözünə, şeirə ehtiyac yaranır. Mən bir oxucu kimi onun ürəyi ilə etdiyi söhbətin sonuna şahid olmağa can atıram. Çingiz Əlioğlu da yazır ki:

*A məşəl ürəyim, işıq ürəyim,
Demirəm ki, bir tonqal ol - qoru yox.
Deyirəm, gəl sakit yaşa, ürəyim,
Özümüzü qələbəyə qoruyaq.*

Hə, görün şair, dostum məşəl etdiyi ürək üçün sonda hansı diləyi kağıza köçürür, hansı istəyimi bəyan edir. Axı məşəl, işıq olan ürək özünü nə qədər yandırır-yaxsa da, hər şeyə nail ola bilməyəcəkdir.

Ona görə də bir az təmkinli, bir az səbirli, bir az sakit tərzdə baş verənlərə dəyər verərsən, onda ən azından uğurunda mücəddil edilən qələbəni görə bilər, ona qovuşa bilər. Bunu da şeirin sonunda Çingiz Əlioğlu həm ürəyinə deyir, həm də oxucularına. Mən də zamanın yaşatdıqlarını, həyatın təpkiələrini bir daha götür-qoy edib anlayıram ki, nə qədər bu həyat var, nə qədər ürək döyünürsə, deməli təklənmək də, səksəkə içərisində olmaq da ürəyimin alın yazısıdır və deməli bu naxışları olan ürəyin hərdən özünə də, ətrafa da şəkəlməsi də təbiiyədir. Mən də bununla barışıb yazıram:

*Bozarır üzü yazın...
Höküm etdin düzün yazım.
Dağa dirənir ağzım -
Şəklənirsən, ürəyim...*

Gördüyünüz kimi, divara, dağa gedib dirənmək artıq son. Bu sona qədər də döyünən ürəyin yanında olmaq, onu qorumaq təkcə özümü üçün yox, həm də çevrəməz üçün gərəkdir. Xüsusilə millətə fayda verən, onu təmsil edən, onun üçün yazıb-yaradan, vurub ucalan şərtlər üçün...

Və Çingiz Əlioğlunun ürəyi ilə olan söhbətində mən bir daha inandım ki, ürəyi qələbə üçün qorumaq vacib şərti. Kaş ki, biz bunu bacara bilək.